

HÉV-megálló Dunaharaszti CSIGÓ LÁSZLÓ FELVÉTELEI

A ráckevei Duna-parton

Fekete Gábor

A ráckevei

„Ahogy a honfoglalók küldték előre a Kusid nevű vitézt, hogy derítse fel, vajon földje, vize, füve jó-e a Duna-Tisza völgyének, úgy küldött előre engem Makóról a család a főváros környékére... a küldetésben körüljártam a fővárost, s kerestem azt a helyet, ahol jó a föld arra, hogy hagymát és egyéb zöldséget termeljen a család és ahol letelepedve új hazát lelhetünk... így lett az én második hazám a ráckevei járás, közelebről Szigetszentmiklós 1939 tavaszán... Az egész járás gondjaival is vergődtem olykor, s volt is és van is ilyen elég, mert nem dicsekedhet valami nagy szerencsével ez a sziget. Súlyosak voltak itt a felszabadító harcok, azután 1956-ban földrengés is volt itt, árvíz is, majd az ellenforradalom hulláma is elöntötte. Iparfejlődése biztatónan indult, aztán mégsem bontakozott ki úgy, ahogy ez itt, a főváros alatt várható volt. Közigazgatásilag is elég mostoha a helyzet. A sziget északi csúcsa Budapesthez tartozik, a déli Duna-mellék a dunavecsei járáshoz, a főváros közelsége fejlesztő hatású is, nehezítő nyomás és vonzás is...”

Így emlékezett meg Erdei Ferenc saját élettörténetének és a ráckevei szigetvilág történetének egy darabkájáról.

Csepeltől Bács-Kiskun megye határáig, szabályos tömbben, mind-

végig a ráckevei – avagy soroksári – Duna-ágtól kísérve annyi embernek szolgál szűkebb hazául a ráckevei járás, amennyinek egy népesebb budapesti kerület. Területén nem kevés történelmi személyiség fordult meg. Csak néhányat említünk: Árpád vezér unokáját, Taksonyt, a kereszteshadjáratra igyekvő Barbarossa Frigyest, aki III. Bélától ajándékba kapott tevéit legeltette erre, Mátyás feleségét, Beatrixot, akinek erre terület el legnagyobb birtokai, Savoyai Jenőt, aki stájerországi németekkel és szerbekkel népesítette be a töröktől, pestistől, tűzvészről, árvízről elnéptelenedett szigeti községeket.

Majd három évszázaddal később az elnéptelenedés újra kísértett ezen a tájon. A török és az elemi csapás szerepét ezúttal a hitlerista csapatok töltötték be, elkeseredett erővel védelmezve a Budapest déli kapujához vezető települések szinte mindegyikét. A ráckevei járás területén tomboló ütközetekről mint „a magyarországi harcok súlypontját”-ról 1944. december 5-én a Német Távirati Iroda külön jelentésben számolt be. Hosszú hetekkel az SS-hordák kiverése után ismét visszatért a front, a harcok elől fél tucat község teljes lakossága menekült el. Január utolsó napjaiban, szakadatlan hóesésben, félelmetes harci zaj közepette, kis batyukkal, az öregeket, betegeket, gyereke-

ket szánkóra ültetve hosszú sorban kigyózott a hat település menekülő népe, amelyet Lacháza, Varsány, Majosháza fogadott be meleg szeretettel, emberi szívvel. Egy hónapnak kellett eltelnie, mire az elűzöttek visszatérhettek rommá lőtt falvaikba.

Ugyancsak szüksége van képzelet megmozgatására annak, aki manapság a szigetközségeket járva megpróbálná felidézni e háborús pokol képeit. A végtelen csend, a Kis-Duna hullámainak lágy fodrozódása, a bólogató fűzek, az öreg erdők, a susogó nádások, a virágillatú rétek, a ringó csónakok, a hangulatos öblök, a Jókai-mesélte szigetek romantikus atmoszférája itt hihetlenné tesznek bármiféle zajos, nyugtalanító, bántó eseményt, jelenséget.

Tizenkilenc település alkotja a ráckevei járást, amely részben a főváros agglomerációjához tartozik, de teljes egészében Budapest „tartalék területe”, munkaerővonzás, üdülés és élelmiszergazdaság tekintetében egyaránt. S mert nem helytörténeti lexikont állítunk össze, csupán egy-két mondattal adunk rövid jellemzést a „tizenkilencről”. Áporka talán a legrégibb és mégis fiatal község. Bronz-

kori urnatemetője ősember településéről árulkodik, viszont jövőre lesz kétszáz éve, hogy az árvíz teljesen romba döntötte, s néhány kilométerrel odébb építették újjá. Délegyháza még ifjúkorát éli, alig huszonöt éve alakult a környező községek tanvilágából. Ma orvosi körzete, törpevízműve, hamisítatlan „községközpontja” és hétvégi házainak sora jelzi a magyar falu fejlődését. Dömsöd – Makáddal és Szigetújfaluval együtt – a reformáció egyik hajdani központja, ma is a legnépesebb járási községek közé tartozik. A hozzá kapcsolt Apajpuszta minden nyáron a kiskunsági pásztor- és lovasnapok hangulatos folklór-rendezvényének színhelye, a külföldi idegenforgalom talán egyetlen jelentős góca a járásban. A dobpergéshez semmi köze, furcsa módon mégis ugyanabban a járásban kapott helyet Dab és Pereg, ráadásul a tatárjárás idején Dab neve még Dob volt. Dunaharaszti a járás „nagyvárosa”, Ráckeve pedig a „fővárosa”, róla még szó lesz. Dunavarsány evezősversenyeivel és a sok járási horgászparadicsom mellett is talán a legnépszerűbb pecázó helyeivel tűnik ki. Halásztelek a járás kevéske iparának egyik centruma. Kiskunlacháza bizonyos mértékig ma is a két évszázaddal ezelőtt odatelepitett postátnak köszönheti fejlődését. Követ-